DE ZEISTER MIDDENSTAND UIT VROEGER JAREN

Toelichting in woord en beeld op middenstandsfamilies die begraven liggen op de Oude Algemene begraafplaats van Zeist

Voorwoord

Een bezoek aan de oude begraafplaats in Zeist is zeer de moeite waard. De begraafplaats is een oase van rust in het centrum van Zeist, is goed onderhouden en geeft zicht op de geschiedenis van Zeist uit de 19e en 20e eeuw. Het Poortgebouw, vier bijzondere graven en de hele parkaanleg zijn Rijksmonument, wat het belang van een bezoek onderstreept.

Het bestuur van de Stichting die de begraafplaats beheert stelt zich ten doel om de belangstelling voor de oude begraafplaats levend te houden. Eén van de manieren om dat te doen is om gegevens op te diepen over de families en personen die er begraven liggen. In dit boekje is er voor gekozen om de middenstanders centraal te stellen. Hadden ze een winkel of een werkplaats en waar was die gevestigd? Hoeveel personeel was er? Hoe adverteerden zij? Dat soort vragen wordt in kort bestek behandeld. Foto's en andere illustraties verlevendigen de tekst. Wij menen dat met behulp van dit boekje men zich een beeld kan vormen van de middenstand in Zeist in de 19e en het begin van de 20e eeuw.

Er is een twintigtal families uitgezocht. Wij hebben geprobeerd in de keuze van de winkels en de bedrijven de verscheidenheid van de middenstand tot uitdrukking te brengen. Er is een route uitgezet om in een logische volgorde langs de graven te kunnen wandelen. De route is op een kaart in het boekje aangegeven.

De tekst is van Dick van de Kamp. Aan de voorbereiding van dit boekje hebben meegewerkt Riet Klumpenaar en Wim Evers. De vormgeving is verzorgd door Heger & Van de Berg. Waarvoor onze hartelijke dank.

Wij hopen dat dit boekje in een behoefte zal voorzien en zal bijdragen aan de belangstelling voor deze mooie oude begraafplaats en voor degenen die er begraven liggen.

Namens het bestuur
Dick van de Kamp, voorzitter
Jolanda Eefting - de Kruijff, secretaris

Wandelroute

1.	E137	Familie Gerbel
2.	E78	Familie Schuurman
3.	E54	Familie Pijper
4.	E49	Familie Stoove
5.	J78	Familie Steggewentz
6.	J66	Familie Van de Kamp
7.	J44	Familie Van Arkel
8.	J7	Familie Ekdom
9.	D10A	Familie Van Loghem
10.	D24	Familie Hoeflaken
11.	D1-15	Familie Uitman
12.	D1-17	Familie De Bruijn
13.	B2	Familie Van Nie
14.	A5	Familie Van Riessen
15.	A4	Familie Guldensteden Egeling
16.	L2	Familie Van der Haar
17.	N48	Familie Avis
18.	O39	Familie Van Amersfoort
19.	C2	Familie Altena (geen steen)
20.	C10	Familie Liefrink

Oude Algemeene Begraafplaats.

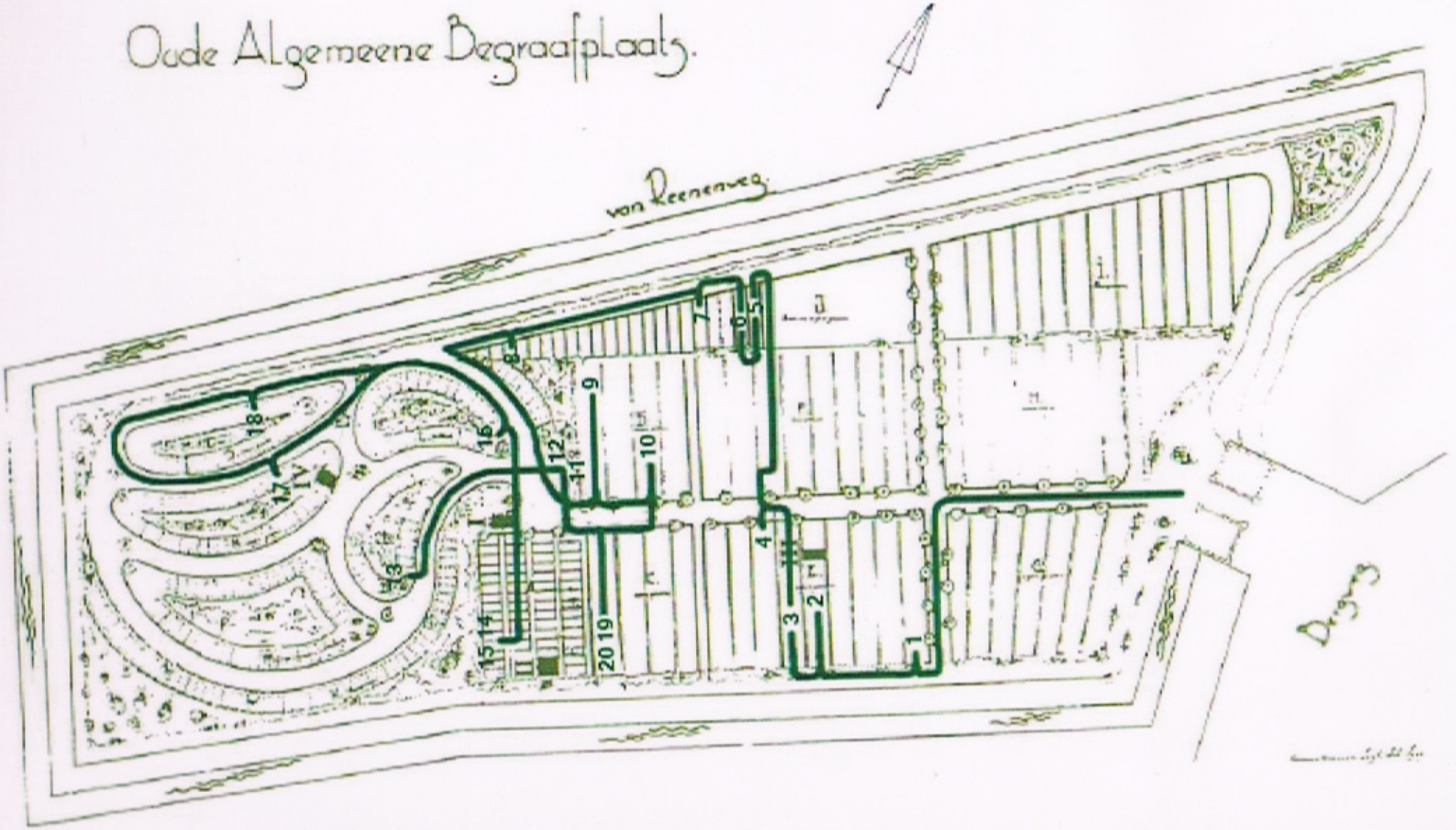

Familie Gerbel

Graf E137

1

Gerbel had een zaak voor piano's en orgels en verkocht ook (blad) muziek en radioartikelen. Hij was gevestigd aan de Dorpsstraat 47.

W. GERBEL Jr.

2e Dorpsstraat 47-49 — Tel. 583

Orgels, Piano's, Gramophoons

Schoonmaken - Stemmen

Repareeren

COMPLETE RADIOTOESTELLEN

EN ONDERDEELEN

VIOLEN — MANDOLINES — GUITAREN

- REPARATIE-INRICHTING -

VOOR ALLE INSTRUMENTEN

Een advertentie in het adresboek voor Zeist.

Een ontwerp voor een logo voor de zaak van Gerbel

Familie Gerbel

Graf E137

1

Gerbel had een zaak voor piano's en orgels en verkocht ook (blad) muziek en radioartikelen. Hij was gevestigd aan de Dorpsstraat 47.

W. GERBEL Jr.

2e Dorpsstraat 47-49 — Tel. 583

Orgels, Piano's, Gramophoons

Schoonmaken - Stemmen

Repareeren

COMPLETE RADIOTOESTELLEN

EN ONDERDEELEN

VIOLEN — MANDOLINES — GUITAREN

- REPARATIE-INRICHTING -

VOOR ALLE INSTRUMENTEN

Een advertentie in het adresboek voor Zeist.

Een ontwerp voor een logo voor de zaak van Gerbel

Familie Schuurman

Graven E78 en J46

2

H Schuurman 1811-1887, H.D. Schuurman 1855-1934, W. Schuurman 1889-1922.

Nadat "De Hoop" door brand was verwoest is in hetzelfde jaar 1867 "De Vriendschap" gebouwd. Iets verderop, aan de Van Reenenweg bij de begraafplaats (waar nu de Action is gevestigd). De familie Schuurman heeft hier jarenlang de scepter gezwaaid. De molen was dit keer van steen. Het was een stellingmolen geschikt om koren te malen.

In 1927 is de molen onttakeld en in 1982 gesloopt. Velen weten nog dat de fouragehandel Schuurman/De Molen er was gevestigd.

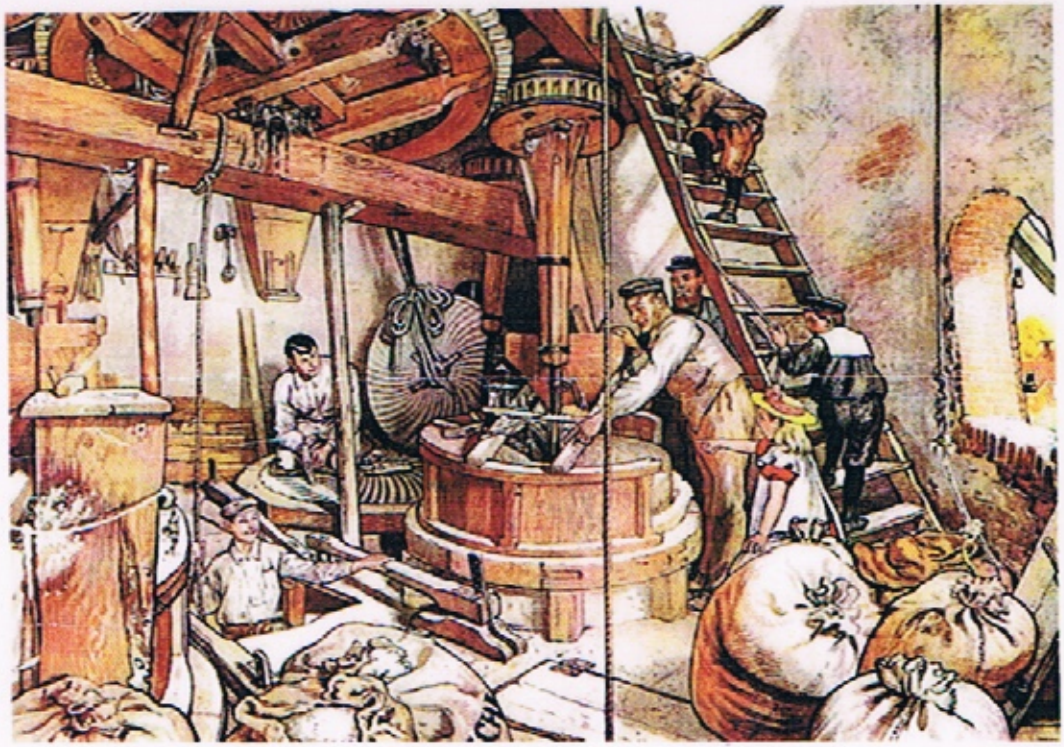

Dit is een tekening van de Zeistenaar Jetzes.
De molen "De Vriendschap" is in vol bedrijf.

Familie Pijper

Graf E54

3

Uit een advertentie uit de Gids voor Zeist (omstreeks 1894) kunnen we opmaken dat na het overlijden van F.J. Pijper de zaak door de weduwe en zoon is voortgezet. Pijper had niet alleen een timmer-en aannemersbedrijf maar ook legde hij bijzondere dingen aan zoals electrische- en luchtdrukschellen, spreekbuizen en telefoons.

De telefoonringleiding van Zeist dateert van 1896. De bedoelde telefoons waren vermoedelijk voor huishoudelijk gebruik. De watertoren dateert eveneens van 1896. Vóór die tijd was het slaan en boren van wellen nodig voor de eigen watervoorziening.

De Gereformeerde Kerk aan de Slotlaan kreeg een interieur verzorgd door de zaak van Wed. Pijper. De offerte luidde: Preekstoel, twee overdekte kerkbanken, katheder en twee psalmbordjes voor 659,90 gulden.

Advertentie uit de Gids voor Zeist (1894).

Familie Stoove

Graven E 49 en N11

4

C.A. Stoove, zijn twee zoons A.E. en P.A. Stoove en zijn zwager P. Seldenrijk waren bakkers. Deze vier heren hebben de grond gekocht die ligt tussen de Slotlaan en het Nooitgedacht aan de ene kant en de Jufferstraat en de Hogeweg aan de andere kant. Dit stuk grond werd het Kampje genoemd. Het was 1906 en zij wilden dit terrein bestemmen tot bouwterrein. Ze hebben een weg ontworpen en die wilden ze tot openbare weg bestemmen en overdragen aan de gemeente. Dit werd de Heerenstraat. In 1929 is de naam gewijzigd in Heerenlaan. De bewoners (vooral de pensionhouders) vonden de naam Heerenstraat minderwaardig vergeleken met andere lanen in Zeist. De heren Stoove zou je honderd jaar later projectontwikkelaar noemen.

De bakkerij is door C.A. Stoove kort voor de aankoop van het Kampje aan zijn zoons overgedragen. Het bedrijf was gevestigd aan de 2e Dorpsstraat.

Blijkens de advertentie (Gids van Zeist, Kraal 1904) stond Stoove in het bijzonder bekend om zijn ontbijt-,sucade en gemberkoek. Hij haalde er zelfs een zilveren medaille mee op de Internationale Bakkerij Tentoonstelling in Amsterdam in 1894.

De heer C.A.Stoove heeft een belangrijke rol gespeeld bij de totstandkoming van de Gereformeerde Kerk in Zeist. We spreken dan over het eind van de 19e en het begin van de 20e eeuw. Hij heeft zich met name bezig gehouden met financiele zaken. Zijn zoon A.E.Stoove heeft in de Gemeenteraad gezeten (1909-1922) en was wethouder van 1917-1919. Zijn partij was de CHU en later de groep "Middenstanders".

Zoals uit de opschriften is op te maken had het gezin veel jonggestorvenen te betreuren.

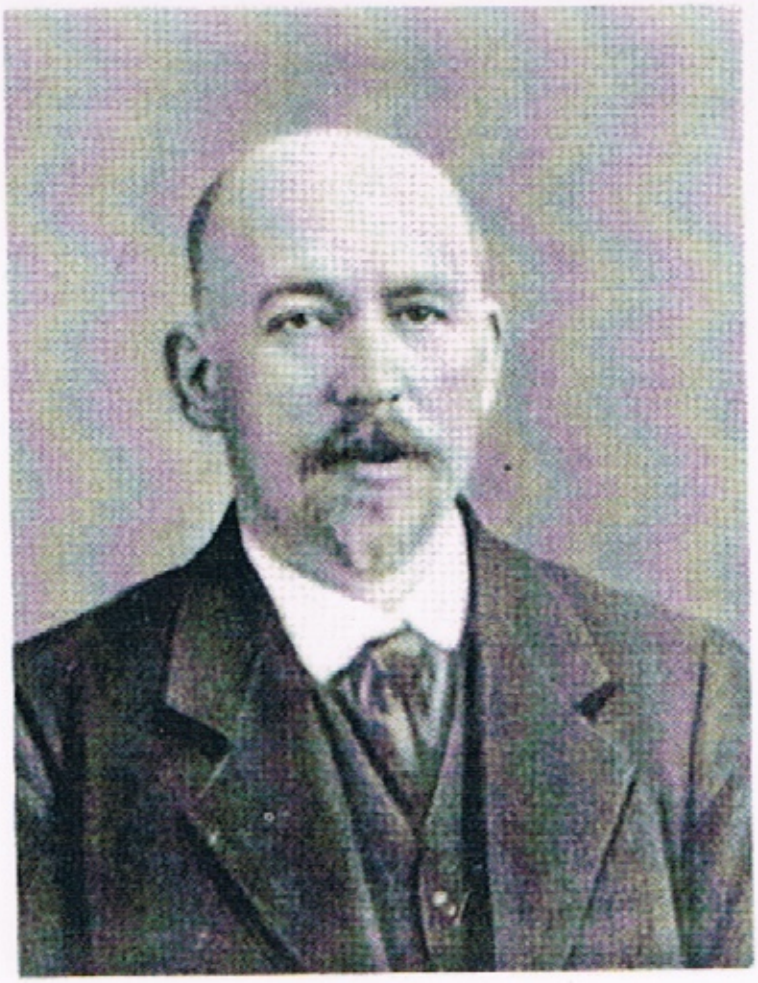

A.E. Stoové

C.A.Stoove was een goede bakker. Specialiteit ontbijt-sucade en gemberkoek. Hij haalde de zilverenmedaille op de internationale bakkerijtentoonstelling in 1984. Op de foto zijn zoon A.E. Stoove, die in de Gemeenteraad zat van 1909-1922

Familie Steggewentz

Graf J78

5

Aan het eind van de 19e eeuw kende Zeist vijf smederijen. W. Steggewentz was daar één van. Het is bekend dat hij de kluisjes heeft gemaakt die aan de offerblokken bevestigd zijn van het Poortgebouw van de oude begraaf-plaats. In 1863 stond Steggewentz te boek als grofsmederij maar hij had ook een hoefsmederij. Er waren toen vijf volwassen arbeiders werkzaam en één kind.

Het bedrijf was gevestigd aan de 1e Dorpsstraat. De zaak is op dezelfde plaats voortgezet door A.de Man. Zie foto (Nieuwsbode 27-4-95) Op de foto staat als 2e van links siersmid Johannes v.d.Burgt die de windhaan voor de toren van de Oude Kerk heeft gemaakt.

Het personeel van smederij de Man (voorheen Steggewentz).

Familie Van de Kamp

Graf J64 (geen steen)

6

Jan van de Kamp was timmersmansknecht. Zo staat hij in oude adresboeken van Zeist. Later stond er "timmerman". Hij is voor zich zelf begonnen en aannemer geworden. Het doodgravershuisje (nu Bergweg 26) schuin tegenover het Poortgebouw van de oude begraafplaats heeft hij in opdracht van de gemeente gebouwd voor een bedrag van 1500 gulden. In 1910 was het huis klaar. Zijn broer Teunis, de doodgraver, was de eerste bewoner (graf J 66).

Jan van de Kamp had aan huis ook een winkel voor ijzerwaren. Na zijn overlijden in 1913 heeft zijn weduwe de zaak voortgezet samen met de oudste zoon Henk. Later werd dit de ijzerwinkel van H. v.d. Kamp en Zns op de hoek van de Voorheuvel, Jagerlaan en Bergweg.

Uit een advertentie uit 1939 blijkt dat er ook wapens en munitie werden verkocht. Dat zal wellicht te maken hebben met het bestaan van de schietvereniging en diverse schietbanen van particulieren (b.v. op de Wulperhorst).

Jan en Jannetje van de Kamp in 1903. Jan is dan 35 jaar.

ZEIST, Januari, 1922.

L.S.

Hierbij deelt ondergeteekende U mede, dat de Timmer- en Aannemerszaak van de Wed. J. v. d. KAMP & Zn. is verplaatst naar den VOORHEUVEL 92, hoek Jagerlaan, en dat het bedrijf op denzelfden voet zal voortgezet worden onder den naam van H. v.d. KAMP, Timmerman en Aannemer, Handel in IJzerwaren, voorh. Wed. J. v.d. Kamp & Zn.

Hoogachtend,
Uw d.v/. Dnr
H v.d. KAMP.

Weduwe Van de Kamp trekt zich terug uit de aannemerszaak en ijzerwinkel.

Familie Van Arkel

Graf J44

7

Hier ligt Dirk van Arkel begraven (1861-1917). De familie van Arkel is lange tijd voor het vervoer in Zeist van belang geweest. De grootvader van Dirk (Frank) was in 1835 aangesteld als schipper van Zeist. De zoon van Frank (Dirk) heeft een stalhouderij overgenomen en Dirk jr nam deze zaak in 1897 over.

De stalhouderij was gevestigd aan de Laan van Beek en Royen (hoek Dorpsstraat). Er is een weggedeelte naar dit bedrijf vernoemd (De Stalhouderij). In de telefoonlijst van 1902 staat hij onder nr. 25. Voor zijn bedrijf was het belangrijk om een telefoon te hebben.

In de weekbode nr 7 van 1894 wordt vermeld dat Van Arkel door het Gemeentebestuur is aangesteld als vervoerder. In 1900 werd het bedrijf hofleverancier. In 1971 is het uitgeschreven bij de Kamer van Koophandel in Utrecht.

D. v. Arkel was lid van de Koninklijke Harmonie. De foto dateert uit 1900. Van Arkel is de 5e links van de zittende personen.

Van Arkel Hofleverancier. Vier paarden trekken de wagen.

Familie Ekdom

Graf J7

8

Het vervoer over water is voor Zeist heel belangrijk geweest. Eerst de Zeister Rijn en toen die niet meer gebruikt kon worden de Zeister of Biltse Grift. Deze grift is in 1641 gegraven. Er was een haven aan de Waterigeweg tegenover de Oude Kerk. Hier lag ook het voormalige Schippershuis Jarenlang is de firma C. Van Ekdom hier gevestigd geweest. En wel op nr. 7.

Er was een dagelijkse dienst van Zeist naar Amsterdam v.v. onder de naam Zeister Motor Pakschuitdienst. Weduwe G.Ekdom heeft tot 1928 de zaak voortgezet. De pakschuitdienst is gestopt in 1949. Het bedrijf was inmiddels op vrachtwagens overgegaan en heeft tot aan de verhuizing naar Bunik een stempel gezet op het vervoer in Zeist.

Broer Jan Ekdom had een brandstoffenhandel. Waterigeweg 5. Vlak bij zijn broer de schipper dus. Handig voor de aanvoer.

Het wagenpark Van Ekdom uit de jaren 50. Met het transport per schip was men gestopt in 1949.

Familie Van Loghem

Graven B28/D10A

9

In 1863 waren er in Zeist 16 bakkerijen. Er waren al electrische installaties maar Van Loghem bewerkte het deeg "met de hand". Er werkten in 1863 één volwassen arbeider en twee kinderen. Er werd 490 mud tarwe en 110 mud rogge verwerkt.

De bakkerij was gevestigd aan de 1e Dorpsstraat.

Foto van de Dorpsstraat met links de (banket) bakkerij.

Advertentie voor bakker Van Loghem

Familie Van Hoeflaken

Graf D24

10

Van Hoeflaken had een sigarenzaak op de hoek van de Jagerlaan en de Torenlaan. In 1918 is de zaak verkocht. Er bleef een sigarenzaak in gevestigd tot 1952. Toen kwam kapper Van Vliet er in.

De sigarenzaak van Van Hoeflaken omstreeks 1900.
Hoek Jagerlaan/Torenlaan.

Familie Uitman

Graven N4/D15

11

De familie Uitman woonde aan het eind van de 2e Dorpsstraat. De werkplaats was aan de Jufferstraat. Ze bezaten een wagenmakerij. Later werd het deftige woord "carosseriebedrijf"gebruikt. In 1863 waren er drie volwassen arbeiders werkzaam. Ze hadden telefoonnummer 63. Bij de Politie stond een zieken-auto. Dit was een 2e hands bestelauto die door Uitman was aangepast. Deze wagen werd gebruikt voor het vervoer van minder draagkrachtige zieken... en de auto had geen veren!

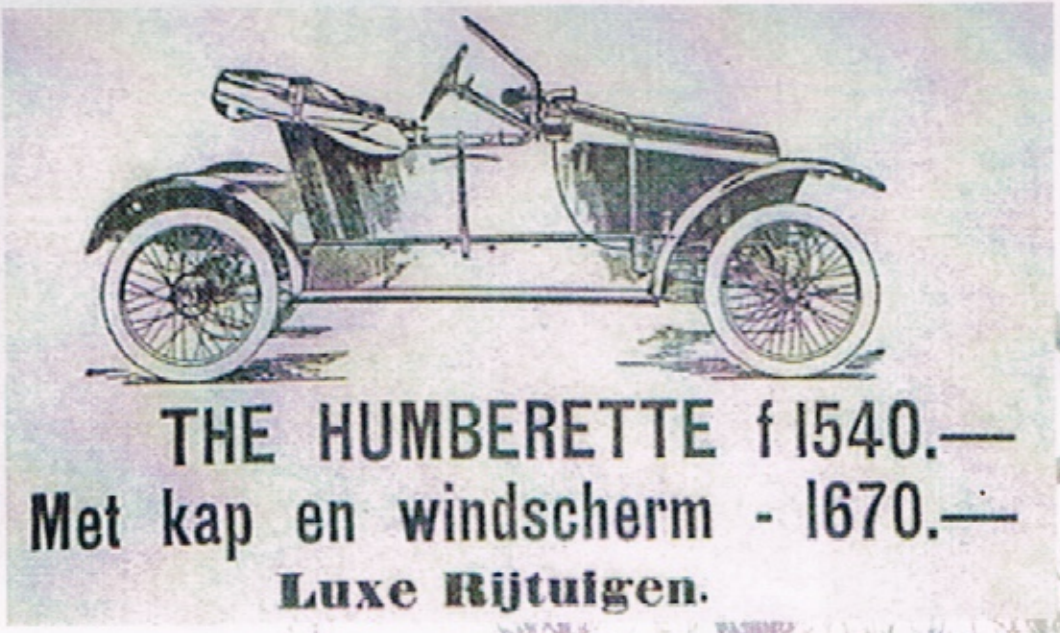

Advertentie van Uitman voor een automobiel met de naam "The Humberette".

Familie De Bruijn

Graf D17

12

A.H.G. de Bruijn had een speciaalzaak voor koffie en thee. De zaak was gevestigd aan de 2e Dorpsstraat 35. In 1927 werd A.J.H. Bours de nieuwe eigenaar.

Advertentie in Weekblad voor Zeist uit 1894.

Familie Van Nie

Graf B2

13

Van Nie was aannemer. Hij heeft o.a. het bekende Soephuis gebouwd in 1865. Het Soephuis bestaat nog steeds. Het is gelegen aan de Maurik-straat bij de Oude Kerk.

Uit gemeentelijke gegevens van 1863 blijkt dat er 12 volwassenen bij van Nie in dienst waren en dat hij ook een "stucadoorderij" had. Ook bouwde hij de Gereformeerde Kerk aan de Slotlaan en wel voor een bedrag van 16449 gulden.

Een groot rond glas-in-lood raam is nog bewaard gebleven. Het is te bewonderen bij de Fa Stinkens, op het bedrijventerrein bij Oud London. Deze firma, die orgelpijpen fabriceert is, lange tijd in het achterste deel van dit oude kerkgebouw gevestigd geweest.

Gereformeerde Kerk aan de Slotlaan, gebouwd in 1890.

Het Soephuis, gebouwd in 1865.

Familie Van Riessen

14 Graf A5

Hendrik Willem van Riessen kwam uit Renkum (1835 1916). Toen hij 18 was vestigde hij zich in Zeist. Hij ging wonen op Nooitgedacht. Hij ging handeldrijven met een handkar. De zaken gingen goed en later liet hij een groot vierkant winkelpand bouwen op de hoek van de 1e Hogeweg/Montaubanstraat (nu is Roobol daar gevestigd). In dit pand was een warenhuis, een grote winkel met een groot assortiment artikelen.

Zijn zoon, eveneens Hendrik Willem geheten, heeft de zaak na 1916 overgenomen en woonde na zijn huwelijk in 1918 boven de zaak.

A5 is een familiegraf. Dit duidt er op dat de familie zeer bemiddeld was te noemen. Of deze familie toen nog tot de middenstand gerekend kon worden is dus de vraag.

Het warenhuis van Van Riessen. Hoek 1e Hogeweg/Montaubanstraat.

Familie Guldensteeden Egeling

15 Graven B28/D10A

Cornelis Egeling (1847-1915) is de zoon van Jan Adriaan Jacob die in 1838 aan de 1e Dorpsstraat (hoek Maurikstraat) een apotheek vestigde. Cornelis volgde in 1875 zijn vader op. De apotheek is in 1922 overgenomen door Gerrit Oldeman.

Cornelis was maatschappelijk zeer actief. Hij was lid van de Gemeenteraad (1881-1883) en wethouder van 1884 tot 1915. Zijn partij was de kiesvereniging "Zeist" (liberaal). De Egelinglaan is naar hem genoemd.

Rechts de vader, links de zoon.

Familie Van der Haar

16 Graf L2

Gerardus van der Haar (1811-1873) vestigde zich in 1831 in Zeist. Hij was landbouwer en ging wonen aan de Tiendweg in boerderij Zomerdijk. Hij was lid van de Gemeenteraad van 1851-1852 en van 1863-1873. Hij verongelukte in 1873 op de Bunsinglaan met een boerenwagen die door twee paarden werd getrokken.

In 1888 stichtte zijn zoon Teunis (1854-1931) een paardenstoeterij en gaf deze de naam "Stal Groenoord". De andere zoon Gerardus werd vennoot in 1906. Het bedrijf bloeide en groeide. Verhuur van paarden aan de bewoners van de buitenplaatsen was het doel. Op het hoogtepunt waren 400 paarden beschikbaar.

De paarden zijn in de oorlog verkocht en na de oorlog werd het bedrijf niet voortgezet. In de stal van Groenoord kwam een dump van legerauto's. Inmiddels wordt het particulier bewoond.

Het koetshuis van villa Groenoord.
Het paardenhoofd hangt nog steeds aan de gevel.

Familie Avis

Graf N48

17

J. Avis Gzn j woonde aan de 1e Dorpsstraat nr 22. Hij was boekdrukker en uitgever. De Weekbode van Zeist, die twee maal per week uitkwam was een uitgave van Avis. Het was natuurlijk heel gemakkelijk om goed bereikbaar te zijn voor opdrachten. Avis hoorde dan ook bij de eersten die telefoon hadden en wel nr 37. Avis had (in 1894) een advertentie in de krant waarin hij zijn zaak aanprees als leesinrichting voor tijdschriften, illustraties en romans. In een andere advertentie maakte hij reclame voor Bijbels en kerkboeken.

Het sierhekwerk rond het balkon op de 1e Dorpsstraat 22 is zo gemaakt dat de initialen van Avis nog steeds goed te zien zijn!

Familie Van Amersfoort

Graf O3

18

De echtgenote en een dochtertje liggen hier begraven.

Van Amersfoort was een bekende zaak in Zeist. Hij was gevestigd aan de Slotlaan/hoek Middellaan.

Hij is begonnen met rijwielen. In 1901 waren bij de rijwielfabriek drie volwassen arbeiders werkzaam en één jeugdige. Later hield hij zich ook bezig met automobielen. Er was een garage en een benzinepomp.

Van Amersfoort gaf onderricht in het wielrijden. Vroeger was dat een hele kunst! Fietsen waren in het begin ook tamelijk kostbaar. In 1903 werd in de weekbode geadverteerd voor een fietsverzekering. Wat fietsendiefstal betreft lijkt er niets nieuws onder de zon.

Van Amersfoort beschikte ook over een ziekenauto. Hiervoor moest bij gebruik worden betaald. Dit in tegenstelling tot een ziekenauto die bij de Politie stond. Maar de wagen van Van Amersfoort had dan ook meer luxe.

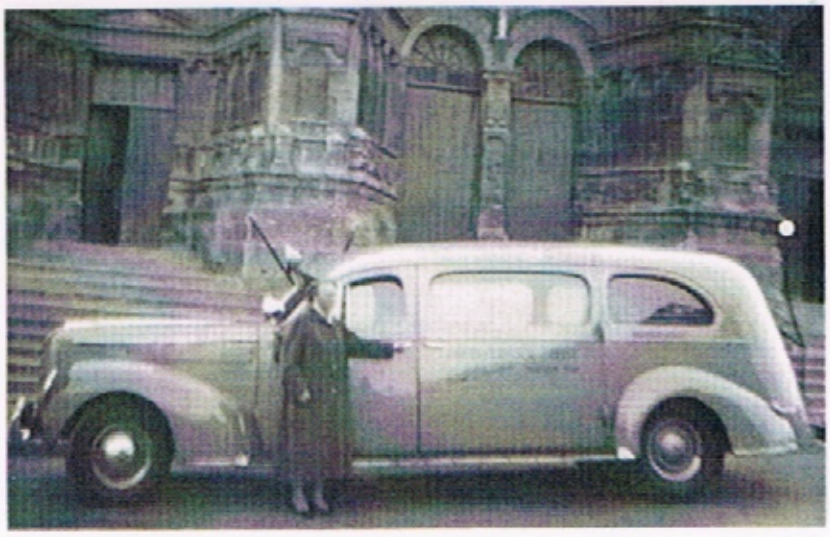

In de vooroorlogse jaren lieten autobezitters het besturen van hun voertuig meestal aan chauffeurs over. Wanneer men een auto huurde, werd deze bestuurd door een chauffeur van het verhuurbedrijf (foto boven). Vanaf de jaren dertig geschiedde het vervoer van zieken en gewonden per ambulance (foto onder).

De ambulance van Van Amersfoort

De chauffeurs van Van Amersfoort

Familie Van Altena

19 Graf C2 (geen steen)

Johannes van Altena (1775-1849) was de eigenaar van de molen aan de Molenweg. Hij was maatschappelijk ook zeer actief. Diaken, ouderling, lid van de gemeenteraad en wethouder.

Zijn zoon Gerard Cornelis kreeg in 1845 vergunning voor de bouw van een molen op de hoek Jagerlaan/Bergweg/Voorheuvel. De molen kreeg de naam: "De Hoop". Hier lag een heuvel die geschikt was voor een molen. Het was een houten stellingmolen geschikt om koren te malen. De molen werd door brand verwoest in 1867 tengevolge van blikseminslag. De brand was zo hevig dat er ramptoeristen uit Utrecht kwamen kijken.

De molen De Hoop (hoek Jagerlaan/Bergweg).
Gebouwd in 1845 en afgebrand in 1867.

Familie Liefrink

Graf C10

20

Liefrink was stalhouder, winkelier en handelaar in wijnen. Hij was gevestigd in het bekende Azijnhuis aan de Maurikstraat. Hier was ooit een azijnfabriek. In het depot van het ZHG ligt het uithangbord azijnmakerij "De Ster" (foto). Drie generaties Liefrink maakten hier azijn die als tafelazijn en voor de inleg werd gebruikt. In 1882 waren er twee kuipen aanwezig met elk een inhoud van 800 liter en één van 1200!

Vanwege zijn historische waarde is dit pand niet gesloopt voor de nieuwbouw van het gemeentehuis. Het staat als het ware op een eiland en wordt omgeven door nieuwbouw.

Op deze foto van JW Kraal ziet u de beroemde azijnkar.
Het huis op de achtergrond is het huidige Hotel Hermitage.